

z takej úmluvy. Odvolací súd pokladal odôvodnenie usnesenia o sporu prekážajúcej námietke za súčiastku rozsudku, rekurz spojený s odvolaním prijal ako zavčas podaný a rozhodnutie súdu prvej stolice potvrdil. Z dôvodov: Je síce pravda, že nie je žiadnou normou zakázané, aby strany v tuzemsku bývajúce uzavrely smluvu o výlučnej príslušnosti rozhodčieho súdu niektorej cudzozemskej burzy, hoci aj výrok jeho na území Československej republiky nie je vykonateľný; odvolací súd však s poukazom na ustanovenie § 19, odst. 2 zák. č. 69/1922 Sb. z. a n. o plodínovej burze v Bratislave a o zákaze termínových obchodov s obilím a mlynskými výrobkami na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi, podľa ktorého právna neúčinnosť týka sa tiež poskytnutej zábezpeky, pokladá za neúčinnú úmluvu o rozhodcom súde cudzozemskej burzy, lebo Československý súd nemôže odopreť právnu ochranu opierajúcu sa o túto normu. Nárok na vrátenie zábezpeky je vzhľadom na citovanú normu po práve a bolo treba rozsudok súdu prvej stolice po doplnení jeho dôvodov citovaným § 19 zák. č. 69/1922 Sb. z. a n. potvrdiť. Pokiaľ žalovaný uplatňoval kompenzačnú pohľadávku z titulu provízie a hotových výdavkov, nemožno túto pohľadávku uplatňovať pred tuzemskými súdmi, ako to Najvyšší súd vyslovil v rozhodnutí Úr. sb. č. 1129.

Najvyšší súd dovolaciu žiadosť zamietol.

Dôvody:

Dovolaciu žiadosť bolo treba zamietnuť, lebo Najvyšší súd nespoznal zákonného dôvodu, aby rozsudok odvolacieho súdu bol zmenený alebo rozviazaný.

Ustanovenia § 19 zák. č. 69/1922 Sb. z. a n. vzťahujú sa aj na sprostredkovanie v § 18 cit. zák. uvedených termínových obchodov, takže žalobník vzhľadom na to, že žalovaný dostal poverenie v B. (na Slovensku), môže požadovať vrátenie toho, čo dal žalovanému pred uzavrením termínových obchodov.

Čís. 16890.

I. Rozhodnutia železničnej správy vydané podľa § 70 vl. nar. č. 15/1927 Sb. z. a n. sú rozhodnutiami podľa § 105 ústavnej listiny a môžu byť napadnuté poradiom práva len pri podmienkach a v lehotách stanovených v zákone č. 217/1925 Sb. z. a n.

II. Zamietnutie púhej opozdenej žiadosti o dodatočné započítanie vojnových polrokov do penzie už pravoplatne vymeranej nie je takýmto rozhodnutím.

III. Penzijné výmery železničnej správy z doby pred vyhlásením zákona č. 70/1920 Sb. z. a n. (17. júna 1930) a platnosťou § 47 vl. nar. č. 96/1930 Sb. z. a n. môžu byť napadnuté priamo pred riadnym súdom

bez predchozieho administratívneho pokračovania, ale len najpozdejšie do troch rokov od splatnosti každej jednotlivej (mesačnej) sumy nesprávne vymeranej penzie pod stratou nároku.*)

(Rozh. z 18. marca 1938, Rv III 943/37.)

Žalobník, železničný zamestnanec, bol výmerom riaditeľstva štátnych železníc v K. z 13. septembra 1929 preložený do výslužby s odpočívňým požitkom 19.800 Kč ročne, určeným ako 92.8% jeho penzijnej základne. Dňa 1. augusta 1933 podal u tohoto riaditeľstva žiadosť o započítanie 5 vojnových polrokov, ale riaditeľstvo jeho žiadosť zamietlo ako opozdenú z dôvodu, že penzijný dekrét stal sa pravoplatným. Žalobou domáhal sa rozsudkového výroku, že žalovaný štát povinný je zvýšiť jeho odpočívňé požitky s pripočítaním 5 vojnových polrokov na 100% jeho penzijnej základne a zaplatiť mu rozdiel so spätým účinkom od preloženia do výslužby. — Žalovaný štát vzniesol podľa § 180 č. 2 Osp. námietku, že pred sporom malo predchádzať administratívne pokračovanie podľa § 70 vl. nar. č. 15/1927 (§ 47 (2) vl. nar. č. 96/1930 Sb. z. a n.), a vo veci namietal najmä, že nárok na penzijné doplatky na dobu viac ako tri roky pred podaním žaloby zanikol v smysle § 70 (5) vl. nar. č. 15/1927 Sb. z. a n. prekluziou.

Súd prvej stolice námietku podľa § 180 č. 2 Osp. zamietol a žalobe vyhovel. Dôvody: Podľa § 8 zák. č. 457/1919 Sb. z. a n. o započítaní t. zv. vojnových polrokov získava sa táto výhoda teprv na prihlášku. Nejaká lehota, v ktorej sa má prihláška stať, zákonom stanovená nebola. Keď sa žalobník prihlásil o túto výhodu až žiadosťou z 1. júla 1933, tedy v čase, keď penzijný výmer, ktorým bol daný do výslužby a vypočítané mu boli odpočívňé požitky, nadobudol právnej moci, nemožno tvrdiť, že žalobník stratil nárok na započítanie vojnových polrokov proste preto, že sa proti penzijnému dekrétu neozval, lebo to, o čom tam bolo z úradnej moci rozhodnuté, nedalo mu príčiny k námietkam, a o započítanie vojnových polrokov vtedy ešte nežiadal. Nebolo prekážky, aby sa žalobník o vojnové polroky prihlásil kedykoľvek pozdejšie, keď nebol viazaný žiadnou lehotou. Preto riaditeľstvo štátnych železníc nesprávne zamietlo jeho žiadosť s odôvodnením, že pre pravoplatnosť penzijného dekrétu je nárok prekludovaný, a vzhľadom na tieto dôvody, pre ktoré bola prihláška žalobníka o započítanie vojnových polrokov zamietnutá, nemožno pokladať rozhodnutie riaditeľstva štátnych železníc za také, ktorým by bylo rozhodnuté o žiadosti žalobníka o započítanie vojnových polrokov, resp. o jeho prihláske, ako ju má na mysli § 8 zák. č. 457/1919 Sb. z. a n. Nebolo tedy o nároku žalobníka na započítanie vojnových polrokov vôbec ešte rozhodnuté a preto žalobník právom uplatňuje svoj nárok poradením práva, keď za-

*) Porov.: Úr. sb. č. 1854.

lovaná strana mu rozhodnutie odopiera. Poznamenať treba, že žalobník bol penzionovaný pred účinnosťou zák. č. 70/1930 (§ 47 (2) vl. nar. č. 96/1930) Sb. z. a n. a nebol tedy povinný k námietkám, ako mu to od účinnosti cit. zákona ukladá teraz § 70 (3) vl. nar. č. 15/1927 Sb. z. a n. Ani doplatky žalobníkom vymáhané, ktoré sú staršie troch rokov nazpät od podania žaloby, nie sú prekludované. Treba rozlišovať započítanie vojnových polrokov, ktoré sa deje len na prihlášku, od novej úpravy penzijných požitkov a výplaty diferencie vyplývajúcej z novej úpravy, ktoré majú byť ako výmera penzie vykonaná z úradnej povinnosti, keď sa už penzionovaný zamestnanec o penziu prihlásil a bola mu vymeraná. Vzniká tedy nárok na novú úpravu penzijných požitkov a na výplatu príslušnej diferencie v čase, keď došlo k započítaniu vojnových polrokov. Pretože sa tak deje len týmto rozhodnutím súdu, je zrejmé, že nemohla ešte uplynúť lehota uvedená v § 70 (5) vl. nar. č. 15/1927 Sb. z. a n. Samo započítanie vojnových polrokov má sa síce pokladať za úpravu odpočívnych požitkov, lebo týká sa doby, ktorá je spolu rozhodná pre stanovenie percentuálnej výšky penzijnej základne, avšak nie za »opatrenie na zvýšenie služebných príjmov z moci úradnej«, ani nie za »nedoplatok na služebné príjmy«, ktoré má na mysli § 70 (5) cit. vlád. nar. — O d v o l a c í s ú d rozsudok súdu prvej stolice čiastočne zmenil tak, že prisúdil žalobníkovi len penzijné doplatky na dobu troch rokov pred podaním žaloby, inak tento rozsudok potvrdil. Z d ô v o d o v: Súd prvej stolice nesprávne vychádzal z názoru, že vzhľadom na predpis § 8 zák. č. 457/1919 Sb. z. a n. nárok na zvýšenie penzie v dôsledku započítania vojnových polrokov vzniká v tom čase, keď bolo na žiadosť zamestnanca započítanie skutočne vykonané, lebo nárok vzniká vtedy, keď nastáva možnosť ho uplatňovať a práve nečinnosť oprávnenej osoby vedie k prípadnému zániku jej práva. Možnosť uplatňovať nárok na zvýšenú penziu mal však žalobník hneď vtedy, keď prvý raz poznal, že mu je poukazovaná nižšia penzia, tedy hneď pri prvej penzijnej výplate. Trojročnú prekluzívnu lehotu pre nedoplatky služebných plátov železničných zamestnancov zaviedol § 70 (5) vl. nar. č. 15/1927 Sb. z. a n., ktorý výslovne ustanovuje, že zamestnanec môže uplatňovať nárok na doplatok len do troch rokov od srovnosti nesprávne vyplatené sumy. V § 47 (2) vl. nar. č. 96/1930 Sb. z. a n. bola platnosť § 70 vl. nar. č. 15/1927 Sb. z. a n. rozšírená aj na odpočívne platy železničných zamestnancov a toto vl. nar. č. 96/1930 Sb. z. a n. má moc zákona, lebo sa ním prevádza zákon č. 70/1930 Sb. z. a n., ktorý nadobudol účinnosť dňom 17. júna 1930. Podľa toho trojročná prekluzívna lehota pre uplatňovanie penzijných nedoplatkov žalobníka započala sa dňom 17. júna 1930, tak že v čase podania žaloby v tom spore boli už všetky splátky, pripadajúce na dobu staršiu ako tri roky od žaloby nazpät, prekludované.

N a j v y š š í s ú d dovoláciu žiadosť žalobníka i pripojovaciu žiadosť žalovaného štátu zamietol.

D ô v o d y:

I. K p ř i p o j o v a c í ž á d o s t i ž a l o v a n é h o s t á t u:

Tu předem třeba zdůraznit, že žalobcova zvláštní žádost z 1. července 1933, kterou se domáhal u ředitelství státních drah v K. započtení válečných pololetí do doby rozhodující pro výměru pense, nebyla ani námitkami ani opravným prostředkem proti původnímu pensijnímu výměru z 13. září 1929, č. 17.307-I-28, proto ani výměr tohoto ředitelství státních drah ze 4. září 1933, č. 10.003/1591-I-33, žádost tu zamítající, nebyl rozhodnutím o žalobcově pensijním nároku podle § 70 vlád. nař. č. 15/1927 Sb. z. a n., a proto ani to, že žalobce nenapadal řečený zamítavý výměr opravným prostředkem, nemá v zápětí vyloučení tohoto sporu z pořadu práva a tím zánik žalobcova nároku nemožností uplatňovat jej před soudem. Teprve žalobou tohoto sporu napadá žalobce onen původní pensijní výměr z roku 1929 pro bezprávné zkrácení pensijní základny ve složce služební doby tím, že nebyla zvýšena o pět válečných pololetí. Pro napadení tohoto výměru, ježto byl vydán roku 1929, platí však zásada vyslovená v rozh. Úr. sb. č. 1854, že pensijní výměry železniční správy z doby před vyhlášením zákona č. 70/1930 (17. VI. 1930) a platností § 47 vl. nař. č. 96/1930 Sb. z. a n. mohou býti napadeny přímo před řádným soudem bez předcházejícího správního řízení. K tomuto řízení žalobce nesáhl, železniční správa jako úřad o žalobcově pensijním nároku — pensijním výměru z roku 1929 — nerozhodovala, tak ovšem není ani výměru, o jehož nápravu pořadem práva by musil zakročit žalobce v propadné lhůtě § 2 zák. č. 217/1925 Sb. z. a n., a proto žaloba, nejsouc vázána určitou lhůtou, mohla býti podána i kdykoliv později.

II. K d o v o l a c í ž á d o s t i ž a l o b c o v ě:

Ustanovení § 70 vl. nař. č. 15/1927 Sb. z. a n. o zániku nároků ze služebního nebo pensijního poměru preklusí — propadnutím — jsou povahy hmotněprávní, mají moc zákona a platí také pro žalobce. Okolnost, že platí pro pensijní poměry až do 17. června 1930, má jen ten význam, že se prekluse nemohla počítí dřív, než až od 17. června 1930.

Je pravda, že § 70 vl. nař. č. 15/1927 Sb. z. a n. nařizuje výslovně zánik po třech letech jeho neuplatnění jen pro případy upravené v odstavci pátém, nikoli také pro nárok na změnu výměry služebních platů (odpočivného) dle odstavce prvního, že i nárok uplatněný žalobou spadá pod odstavec první, a že tedy podle doslovného znění tohoto předpisu se předpis o zániku nároku následkem tříletého neuplatnění na žalobní nárok nevztahuje, ale

protože § 70 vl. nař. č. 15/1927 byl doslovně převzat z § 151 platového zákona č. 103/1926 Sb. z. a n., vydaného pro pragmatikální zaměstnance, při čemž nebylo pamatováno na možnost, že železniční zaměstnanci budou moci uplatňovati nárok na změnu výměry odpo-

čivného mimo cestou nařízenou v odstavci prvním přímo žalobou u řádného soudu,

protože uplatnění způsobem nařízeným prvním odstavcem, totiž v řízení správním, jest vázáno na 15denní lhůty k podání námitek a odvolání, po případě 90denní lhůty k podání žaloby podle zákona č. 217/1925 Sb. z. a n. pod ztrátou nároku, tedy na lhůty mnohem kratší, než jest tříletá lhůta stanovená v odstavci pátém,

protože z tří případů upravených v odstavci pátém, totiž vyplacení menších příjmů, než byly vyměřeny, opominutí zákonného zvýšení služebních příjmů a uplatnění nároku, jež uplatniti byl zaměstnanec povinen podle zvláštních předpisů, plyne, že zákon chtěl zaměstnancům uložiti za obecnou povinnost, aby nápravy jakéhokoliv zkrácení ve svých příjmech se domáhali nejpozději do tří let,

protože stejnou vůli výslovně projevil již v zákoně o odpočivných a zaopatřovacích požitcích ze dne 22. prosince 1924, č. 287 Sb. z. a n., platícím sice přímo jen pro pragmatikální zaměstnance, ale zásadně podle § 7 i pro pensisty státních železnic, jenž v § 9 ustanovuje, že byli-li odpočivný příjem vyměřen nebo likvidován nesprávně částkou nižší, přísluší oprávněnému nárok na výplatu rozdílu pouze pro dobu tří let od splatnosti nesprávně vyměřeného nebo likvidovaného odpočivného nebo zaopatřovacího příjmu,

nutno na spornou otázku, zda zaměstnanec státních železnic, který se může opravy výměry svých odpočivných požitků domáhati přímo žalobou u řádných soudů, je vázán tříletou preklusivní lhůtou od splatnosti každé jednotlivé nesprávně vyměřené částky, odpovědět kladně.

Právnem byla proto zamítnuta žaloba, pokud se domáhá vyplacení částek, které byly splatny již dříve než tři léta před podáním žaloby.

Čís. 16891.

Ak Najvyšší správny súd prijal sťažnosť proti rozhodnutiu ministerstva zemedelstva, že vlastník je povinný trpeť vodné dielo na svojom pozemku bez náhrady, a vybavil ju meritorně, požadované odškodné nemôže už byť uplatňované poracom práva.

(Rozh. z 18. marca 1938, R III 540/37.)

Výmerom krajinského úradu v B. z 8. apríla 1929 udelená bola žalovanému štátu koncesia na postavenie ochrannej hrádze pri rieke V., a to čiastočne na pozemku žalobkyne a zároveň zriadená bola aj služebnosť cesty po hrádzi a po pozemku žalobkyne. Žalobkyňa domáhala sa v administratívnom pokračovaní odškodného za použitie jej pozemku, ale krajinský úrad výmerom z 24. mája 1933 vyriekol, že pozemok, na ktorom má byť hrádza postavená, bol a je riečiskom rieky V. a že preto podľa § 65 vodného zákona (zák. č. XXIII:1885) neprislúcha za jeho